

جغرافیا و روابط انسانی، بهار ۱۴۰۱، دوره ۴، شماره ۴، صص ۱-۱۵

سنجش رضایمندی شهروندان از فضای سبز شهری و تاثیر آن در مدیریت شهری (مطالعه موردی : شهر ارومیه)

میشم علیزاد

کارشناس ارشد عمران محیط زیست دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

meysam.alizad1984@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۱/۰۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۱۴

چکیده

از مسائل و موضوعات مهمی که در حوزه مطالعات شهری و برنامه ریزی شهری در سطح جهانی مطرح شده است، بحث مربوط به رابطه حقوق شهروندی و مدیریت شهری است. قوانین و مقررات شهری در خصوص شهروندان و احقاق و ارتقای حقوق آنان را می توان به عنوان یکی از مهم ترین نقاط اتصال بین مدیریت شهری و شهروندان قلمداد نمود. عناصر اصلی مدیریت شهری در پرتو قوانین و مقررات شهری ضمن تعریف نقش برای خود و سایر اعضا می توانند شهروندان را در اداره امور مشارکت دهند و مفهوم شهروندی را محقق سازند. فضای سبز یکی از ارکان مهم زیبا سازی شهر بوده و هزینه زیباسازی محیط شهری که با درختان ایجاد میگردد بسیار ارزانتر از زیباسازی محیط شهری با عناصر بیجان مثل سنگ و سیمان و آهن است. شهر ها به عنوان کانون های تمرکز فعالیت و زندگی انسان ها برای اینکه بتوانند پایداری خود را تنظیم کنند چاره ای جز پذیرش ساختار و کارکردی متأثر از سیستم های طبیعی ندارند. در این میان فضاهای سبز شهری به عنوان جزء ضروری و لایفینک پیکره یگانه شهر ها در متابولیسم آنها نقش اساسی را دارا می باشد که کمبود آنها می تواند اختلالات جدی در حیات شهرها به وجود آورد. در این پژوهش، اطلاعات و داده های مورد نیاز از طریق روش کتابخانه ای و میدانی جمع آوری شده است. در این پژوهش از نرم افزار *SPSS* برای منطقه مورد مطالعه استفاده شده است.

واژگان کلیدی: رضایتمندی شهروندان، فضای سبز، مدیریت شهری، ارومیه

مقدمه

مشارکت، وسیله ای برای دستیابی به اهداف توسعه انسانی و یک ارزش مستقل در توسعه جوامع شهری به حساب می آید. در اجرای هر طرح که مردم در مرحله ای از آن مشارکت فعالانه داشته باشند غالباً موفقیت حاصل می شود و به همین دلیل مشارکت مردم به عنوان مهمترین عامل در موفقیت طرحها بشمار می رود. (رجبی، ۱۳۹۰).

گروهی مشارکت را وسیله ای برای رسیدن به هدف و رشد آگاهی های اجتماعی و تشویق پیشگامی در فعالیتهای محلی بشمار می آورند و هدف آن است که ساختار تصمیم گیری محلی باید مداخله شهروندان را در موضوعاتی که مستقیماً بانیان آنها در ارتباط است تشویق و تسهیل کند در حال حاضر در نظریه های شهرسازی در سراسر جهان مشارکت جایگاه مهمی به خصوص در فرایند تهیه طرح های شهری یافته است در ایران طی سال های اخیر مشارکت شهروندان در تمامی امور مطرح بوده است اما مفهوم آن به شکلی کلی متفاوت و نامطلوب در حوضه شهرسازی ظهور یافته است به طوری که می توان گفت در شیوه های مشارکتی که اکنون در حوضه شهرسازی کشور مطرح است، مفهوم مشارکت کاملاً تغییر یافته است. هسته مرکزی مفهوم مشارکت قدرت یافتن شهروندان و تأثیر گذاری بیشتر آنان به طرح های شهری است. اما متأسفانه آنچه در حال حاضر در طرح هایی به عنوان مشارکتی در کشور اجرا می گردد به هیچ وجه ناظر بر این مفهوم نبوده و عمدتاً عبارت است از تأمین مالی طرح یا پیش فروش واحدهای احداثی. در حالی که این مفهوم بسیار گسترده و عمیق می باشد و تنها بخش کوچکی از آن شامل مباحث بیان شده می گردد. در واقع مشارکت واقعی شهروندان شامل تمامی مراحل پروژه از برنامه ریزی، طراحی، اجرا، نظارت و بهره برداری می شود. (پورجعفر و اردستانی، ۱۳۸۷).

امروزه نقش و اهمیت فضاهای باز و سبز در محیط زیست و کیفیت زندگی مجتمع های زیستی به طور چشمگیری رو به افزایش است. به همین جهت، در اکثر کشورها، فضای باز و سبز جزء لاینفک تصمیمات برنامه ریزی کاربری زمین به شمار می آیند. به طور کلی بازدهی فضاهای سبز شهری در سه گروه بازدهی اکولوژیک و محیط زیستی، بازدهی کالبدی - شهرسازی و بازدهی اجتماعی - روانی قابل تقسیم بندی می باشد. پارک ها از جمله فضاهای باز شهری هستند که کلیدی ترین شاخصه توسعه پایدار شهری می باشند. گسترش شهرها به ویژه شهرهای بزرگ در کشورهای جهان سوم، موجب تشدید عوارض منفی توسعه شهری شده که افزایش آلودگیهای محیط زیستی از مهمترین آن عوارض محسوب می شود (نصیری، ۱۳۹۹: ۲). نگرش جامع به سیاست ها، برنامه ها و طرح های توسعه شهری و نیز تدوین اهداف یکپارچه اقتصادی، اجتماعی و زیستمحیطی در راس سیاست گذاری و مدیریت شهری قرار میگیرد. تحقق این اهداف، نیازمند ارزیابی نتایج و تبعات سیستم های شهری برای تغییرات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیستمحیطی بوده و محتاج تحولات اساسی در سازمان و تشکیلات برنامه ریزی و مدیریت شهری است. ایجاد تعادل بین مراکز شهری بزرگ و کوچک، همکاری بین بخشهای دولتی، عمومی و خصوصی و نیز تدوین استراتژی محلی در زمره سیاستهای نیل به مدیریت شهری، قابل تامل هستند. شهرهای جهان از طریق تجربه و پژوهش مسیریابی را برای رویارویی

با مشکلات توسعه شهری و محیط کشف و در طی این فرآیند، بینشی نیز نسبت به نحوه دستیابی به توسعه پایدار کسب کرده اند (شیوندی، ۱۳۹۹ : ۲).

پیشینه پژوهش

نوروزی و بختیاری (۱۳۷۸) در پژوهش نشان دادند ساختار خانواده، رسانه‌های گروهی تعلیم و تربیت، طبقه اجتماعی از مهمترین عوامل موثر بر مشارکت می‌باشند.

محمودی و حکیم پور (۱۳۹۱) در بررسی خود با عنوان نقش عوامل اقتصادی و اجتماعی موثر بر میزان مشارکت نشان دادند پایگاه اقتصادی و اجتماعی، آموزش سیاست‌گذاری‌ها بیشترین نقش را در مشارکت دارند.

شیرزاده و خسروانی، (۱۳۹۹) در مقاله بررسی کارکردهای فضای سبز شهری و نقش مشارکت مردمی در توسعه آن، فضای سبز شهری بخشی از فضاها با باز شهری است که در عرصه های طبیعی یا مصنوعی آن تحت استقرار درختان، گل ها، چمن ها و سایر گیاهان است؛ که بر اساس نظارت و مدیریت انسان با در نظر گرفتن ضوابط، قوانین و تخصص های مرتبط با آن برای بهبود شرایط زیستی، زیستگاهی و رفاهی شهروندان و مراکز جمعیتی غیر روستایی، حفظ، نگهداری یا بنا می شود. فضای سبز شهری به عنوان کارکردی زیست محیطی از فضای شهر با هدف افزایش کیفیت زندگی زیستی و تعادل بخشی متابولیسم پیکره ی نظام شهری ارزیابی و طراحی می شود. این مقاله سعی دارد ضمن بررسی کارکردهای فضای سبز شهری، نقش مشارکت مردمی در توسعه آن را مورد مطالعه قرار دهد.

جوانمردی، (۱۳۹۹)، در مقاله عوامل ایجاد فضای سبز شهری و تاثیر آن بر سلامت عمومی شهروندان، ضای سبز شهری، مانند پارک ها خدمات اکو سیستم متفاوتی را فراهم می کره و سلامت عمومی را تحت تاثیر قرار می دهد. این مقاله به عوامل ایجاد فضای سبز شهری و تاثیر آن بر سلامت عمومی شهروندان می پردازد. نتایج نشان داد که بسیاری از شهرهای ایران برنامه های راهبردی شامل ایجاد فضای سبز را در پیش گرفتند. معیار جدید فضای سبز برای مشکلات عدالت زیست محیطی، می توانند جذابیت شهری و سلامت زیست محیطی را ایجاد کند. در نهایت، این موضوع می تواند موجب به نوسازی در بسیاری از سکونت گاه ها در مکان های فضای سبز شهری شود.

محمدی و همکاران (۱۳۹۰)، در مقاله ای با عنوان تحلیل و ارزیابی توزیع و توسعه پایدار فضاهای سبز درون شهری، شهر میاندوآب، به بررسی و تحلیل کمی و توزیع فضایی پارک ها و فضاهای سبز شهر میاندوآب پرداخته و سرانه متناسب با خصوصیات اجتماعی - محیطی را معرفی می کنند.

ابراهیم زاده و عبادی (۱۳۸۶)، در مقاله ای با عنوان تحلیلی بر توزیع فضایی - مکانی کاربری فضای سبز در منطقه سه شهری زاهدان، به کمبود فضای سبز شهری در این منطقه اشاره می کنند. ایشان بیان می کنند که، توزیع فضایی نیز بسیار نامتناسب است. در این تحقیق میزان حداقل فضای سبز با توجه به شرایط محیطی برای افق ۱۳۹۴، ارائه شده است.

خلیل نژاد (۱۳۸۹)، در مقاله ای تحت عنوان مبانی اصلاح الگوی مصرف در بخش فضای سبز، چهار عامل ارزیابی و آمایش سرزمین، نگرش اکولوژیکی به شهر و طبیعت شهری، برنامه ریزی مقیاس های چندگانه و سلسله مراتبی فضای سبز شهری و ارتقای بهره وری فضاهای سبز شهری را برای اصلاح الگوی مصرف در بخش توسعه فضای سبز معرفی می کند.

چیسورا (۲۰۰۴)، در مقاله ای تحت عنوان نقش پارک های شهری در شهر پایدار، ضمن اشاره به اهمیت فضاهای سبز درون شهری و کمبود مطالعات بین المللی در این زمینه، تلاش کرده است که اهمیت طبیعت شهر را برای رفاه شهروندان و پایداری شهری نشان دهد. نتایج این مطالعات نشان می دهد که تجربه ی طبیعت در محیط شهری منشا احساسات مثبت و خدمات مفیدی است که، نیازهای غیر مادی و روحی با اهمیتی را برآورده می سازد.

مبانی نظری

شهروندی سطح برقراری ارتباط بانهادهای جامعه و توانایی تحلیل مسائل اجتماعی سیاسی، فرهنگی و اقتصادی همراه بامراقبت از محیط زندگی خود می باشند. (وردی نژاد، ۱۳۹۰).

مانند: دانستن اسامی مدیران، پذیرش مسئولیت های اجتماعی و... شهروندی یکی از نقش های اجتماعی اصلی افراد در جامعه مدرن است. (نجاتی حسینی، ۱۳۸۰).

مفهوم شهروندی از سه بعد اصلی تشکیل شده است: اولین بعد این مفهوم بعد قانونی آن است که از طریق حقوق مدنی، سیاسی و اجتماعی تعریف می شود. در اینجا شهروند فردی قانونی است که می تواند آزادانه و برطبق قوانین رفتار کند و این حق را دارد تا مدعی حفظ حقوق خود باشد. اما این بدان معنی است که شهروند بتواند در قاعده و دستورسازی قوانین نیز مشارکت کند یا قوانین برای همه شهروندان یکنواخت باشد. دومین مفهوم شهروندی این است که شهروندان به عنوان نمایندگان سیاسی به صورت فعال در نهادهای سیاسی اجتماعی شرکت کنند و سومین بعد از مفهوم شهروندی، شهروندی را عضوی از دیدگاه جامعه سیاسی می بیند (کوهن، ۱۹۹۰).

عبارت «فضای سبز» در چند دهه اخیر، در فرهنگ و ادبیات شهرسازی جهان، از جایگاه خاصی برخوردار شده است. این عبارت، معانی و مفاهیم متعدد وسیعی را در برمی گیرد. مهندسین مشاور عمران، تعریف پیشنهادی زیر را از فضای سبز ارائه داده است:

فضای سبز شهری بخشی از فضای باز شهری است که عرصه های طبیعی یا مصنوعی آن، تحت استقرار درختان، درختچه ها، گل ها، چمن ها و سایر گیاهانی است که بر اساس نظارت و مدیریت انسان با در نظر گرفتن، ضوابط، قوانین و تخصص های مرتبط به آن، برای بهبود شرایط زیستی، زیستگاهی و رفاهی شهروندان و مراکز جمعیتی غیرروستایی، حفظ، نگهداری و یا احداث می شوند. برخی افراد اصطلاح فضای سبز را برای مفهوم پوشش گیاهی شهرها به کار برده اند؛ گاری مول (G. Moll 1991) اصطلاح منطقه سبز را برای بیان پوشش سبز

شهر به کار می‌گیرد. سعیدی آشتیانی، فضای سبز را به منطقه‌ای پوشیده از گیاهان در داخل و اطراف شهرها می‌گوید که غالباً دارای دو کارکرد مهم برای شهرها می‌باشند: تعدیل دما - تلطیف هوا و زیبایی‌آفرینی (مجنونیان، ۱۳۷۴: ۴۳).

هر به مثابه بخشی از سلسله مراتب سیستم قضایی و تقسیمات سیاسی - جغرافیایی هر کشور بر اساس شاخصه های مختلفی مانند نوع حکومت، مدیریت، سطح آگاهی، علاقه مندی اجتماعی و مشارکت مردم در نظام تصمیم گیری و ... شکل می‌گیرد. نظام مدیریت شهری با هدف اداره مطلوب امور شهر، سعی دارد روابط میان عناصر شهری را هماهنگ سازد. به دلیل گستردگی و میان رشته ای بودن سیستم مدیریت شهری به مثابه یک سیستم باز، عوامل مختلفی در آن دخالت دارد و بدون شناخت این سیستم نمی‌توان عناصر و روابط را در جهت اهداف آن تغییر شکل داد، زیرا هنر برنامه ریزی، شناخت عناصر سیستم و ایجاد روابط بین آن عناصر است، به نحوی که این مجموعه عناصر در جهت هدف سیستم عمل کنند. بی توجهی به اجزاء همچنین عدم کشف روابط و میزان تاثیر هر یک از عناصر در نظام تصمیم گیری هرگز به یک نظام تصمیم گیری منسجم، موثر و معطوف به اهداف مطلوب منجر نخواهد شد (حسینی کومله، ۱۳۹۹: ۵).

روش تحقیق

نوع تحقیق از نظر کاربردی و از نظر روش و ماهیت جزو روش های تحقیق توصیفی-تحلیلی و پیمایشی است. در تنظیم اطلاعات و محاسبات در این پژوهش از ابزارها و تکنیک های جغرافیایی، نرم افزار *SPSS*، و نرم افزار *GIS* استفاده شده است.

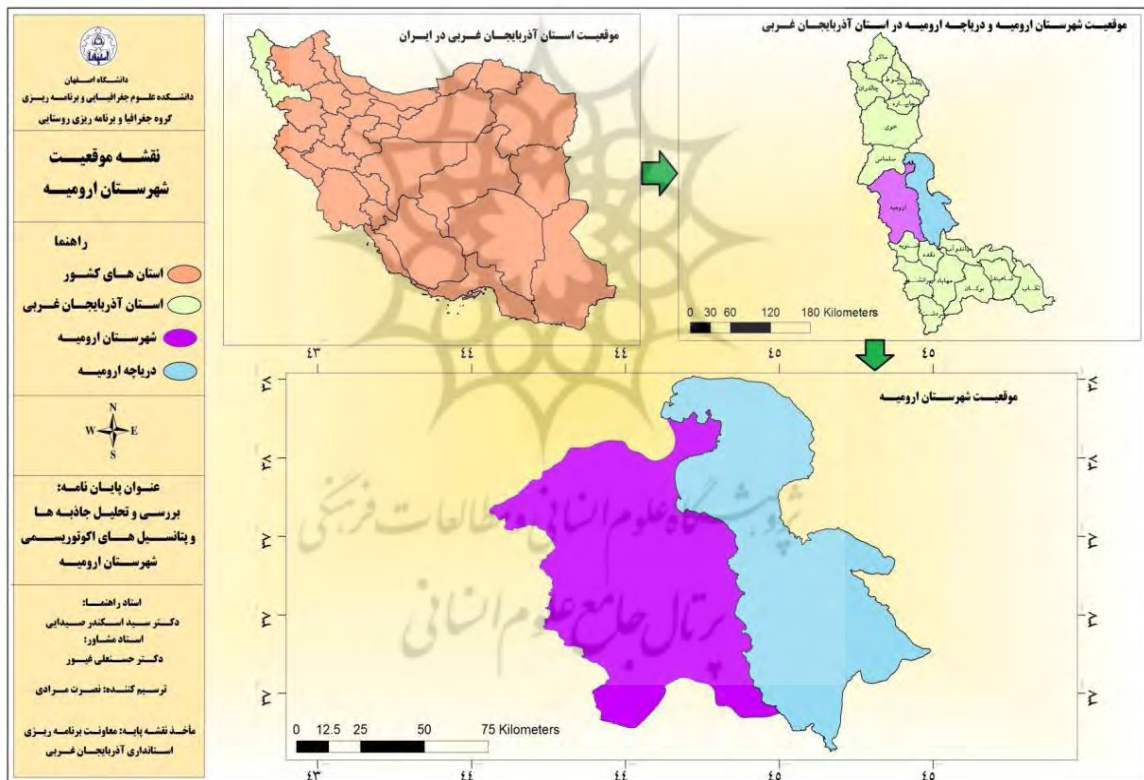
اطلاعات و داده های مورد نیاز از طریق روش کتابخانه ای و میدانی جمع آوری شده است. در شیوه کتابخانه ای ابتدا به منظور بررسی سوابق و پیشینه موضوع و تبیین چارچوب نظری - مفهومی پژوهش، کتب مقالات و پایان نامه های موجود مورد مطالعه قرار گرفته است. در مطالعات میدانی نیز با استفاده از مشاهده و مصاحبه، مراجعه به سازمان ها و ادارات، و تکمیل پرسشنامه داده های مورد نیاز تحقیق جمع آوری می‌شود.

محدوده مورد مطالعه

شهر ارومیه در وسط دشت ارومیه قرار گرفته است و باغات و اراضی کشاورزی متراکم اطراف شهر، رود دره های سبزی که از ارتفاعات غرب شهر جاری هستند و رشته کوه ها و کوه های منفرد در اطراف شهر و نهایتاً رودخانه شهرچای که از آن می‌گذرد سبب شده است که موقعیت طبیعی شهر به عنوان یکی از عوامل موثر بر ساخت فضایی شهر دارای اهمیت بسیار زیادی باشد. مجموعه این توان های محیطی و امکانات و شرایط طبیعی یکی از جاذبه های گردشگر پذیر اصلی شهر ارومیه بوده و بستر و شرایط مناسبی را برای ساکنان شهر و گردشگران آن به وجود آورده‌اند که مهمترین آنها را می‌توان چنین برشمرد.

در غرب شهر، در کنار و امتداد رود شهر چای امکانات خوبی فراهم است برای گردشگران که به نام بند معروف است دریاچه پشت سد شهرچایی، در انتهای دربند که طبیعت و منظره زیبایی دارد و نزدیک شهر در غرب شهر، رودخانه با مناظر فوق العاده وجود دارد که در ۲۰ کیلومتری خارج از شهر واقع شده است در خارج از شهر یعنی در ۳۶ کیلومتری جنوب شهر طبیعتی متفاوت و زیبا قرار دارد که مانند دره زیبا دیده می شود که به نام دره قاسملو معروف است کوه خوشاکو، که در آن پیست اسکی بزرگی قرار دارد و هر ساله زمستان طبیعتی خوبی دارد و در طرف غرب ارومیه قرار دارد.

صخره ای در میان عمیق ترین قسمت دریاچه ارومیه واقع شده است که نمای جالبی دارد که به نام کاظم داشی معروف است. روستایی بسیار زیبا و با طبیعت بکر و دست نخورده در دل دامنه کوه که با چشمه های گورا شناخته می شود که در جنوب شهر ارومیه واقع شده که به نام روستای سیر معروف استو مهم ترین و حتی بین المللی ترین آثار طبیعی که دارای پارک های خاص است و حیات وحشی بی نظیری دارد که به نام دریاچه ارومیه معروف است (فصل اول جلد دوم خصوصیات اقلیمی، ۶:۸۹-۴).

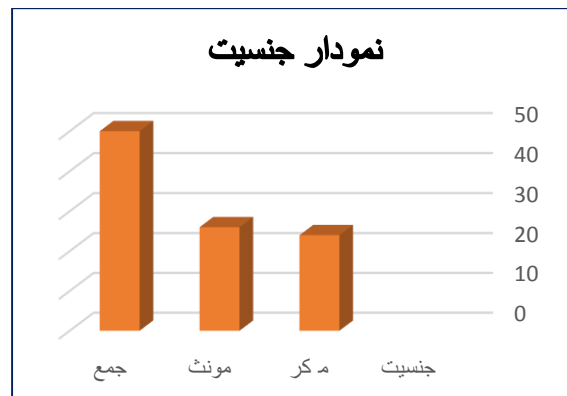
شکل ۱: موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

منبع: نگارنده، ۱۴۰۰

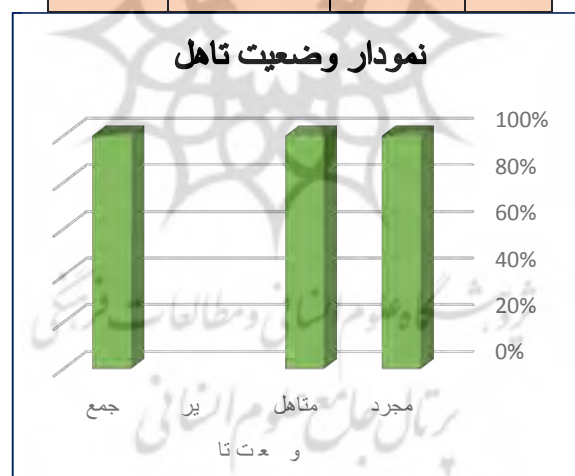

تجزیه و تحلیل داده ها

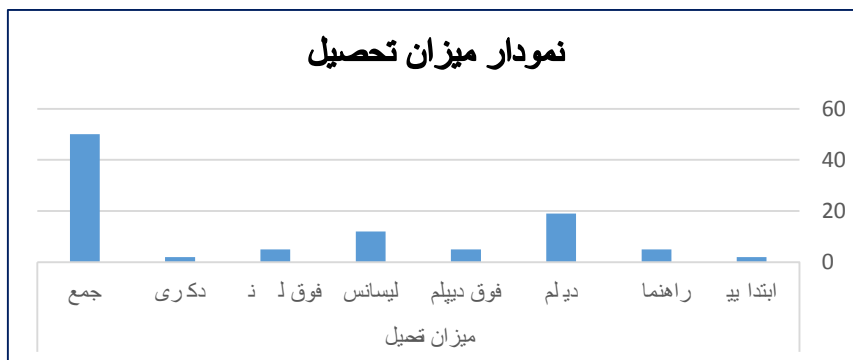
توزیع جنسیت	
جنسیت	
مذکر	۲۴
مونث	۲۶
جمع	۵۰

وضعیت تاهل			
مجرد	متاهل	سایر	جمع
۳۵	۱۵		۵۰

میزان تحصیل							
ابتدایی	راهنمایی	دیپلم	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکتری	جمع
۲	۵	۱۹	۵	۱۲	۵	۲	۵۰

وضعیت اشتغال

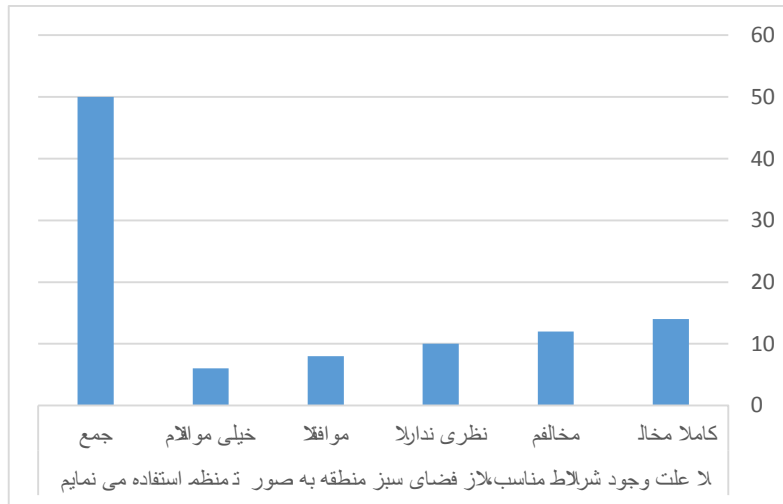
جمع	شغل پیمانی	شغل قراردادی	شغل رسمی	شغل آزاد	بی کار
۵۰	۳	۲	۳	۱۰	۳۲

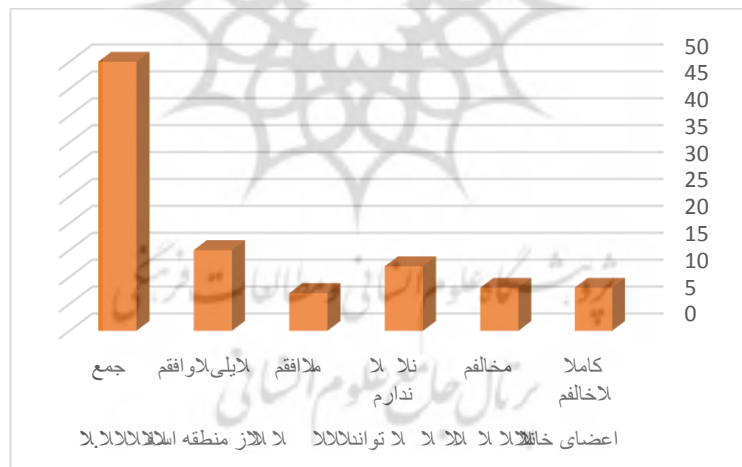
به علت وجود شرایط مناسب، از فضای سبز منطقه به صورت منظم استفاده می نمایم

جمع	خیلی موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملاً مخالفم
۵۰	۶	۸	۱۰	۱۲	۱۴

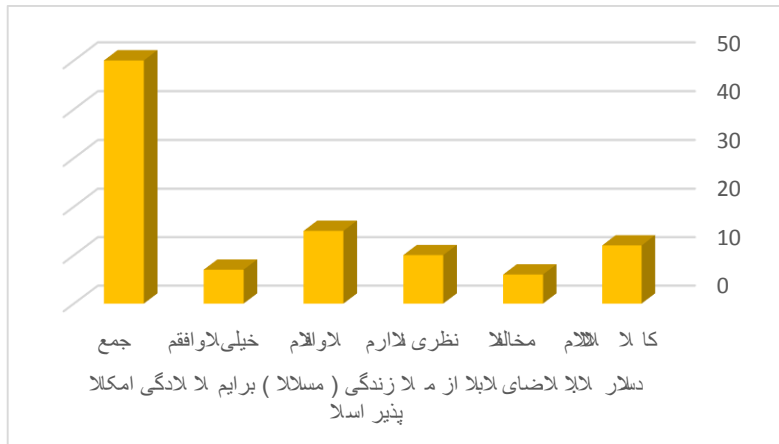

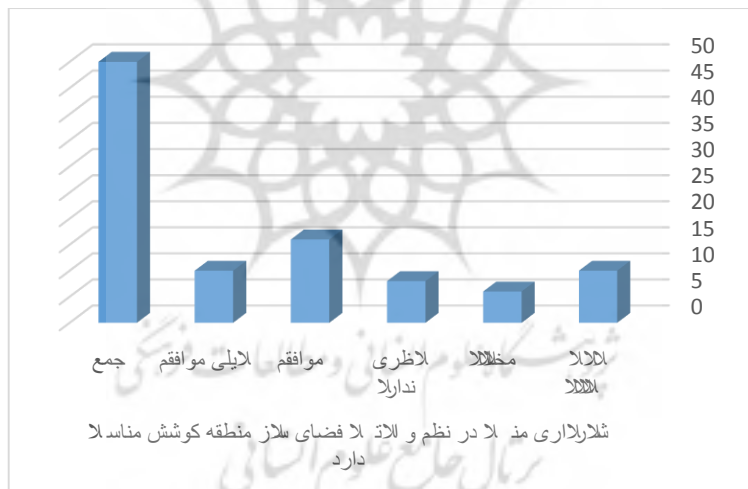
اعضای خانواده به سادگی می تواند از فضای سبز منطقه استفاده نمایند					
جمع	خیلی موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملا مخالفم
50	15	7	12	8	8

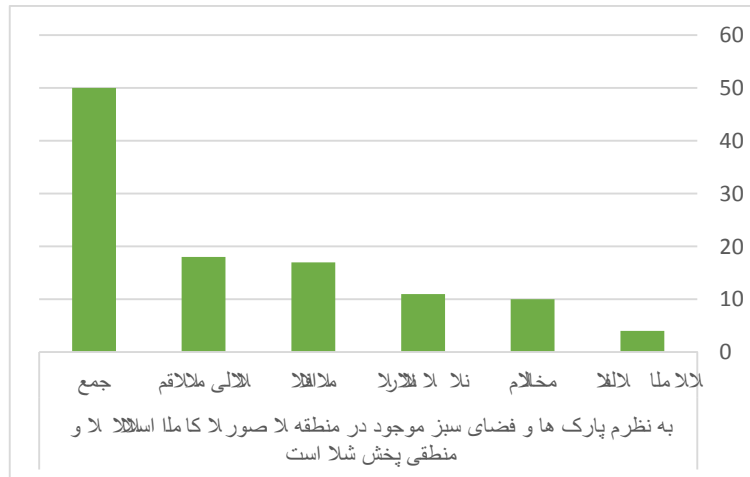
دسترسی به فضای سبز از محل زندگی (مسکن) برایم به سادگی امکان پذیر است					
جمع	خیلی موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملا مخالفم
50	7	15	10	6	12

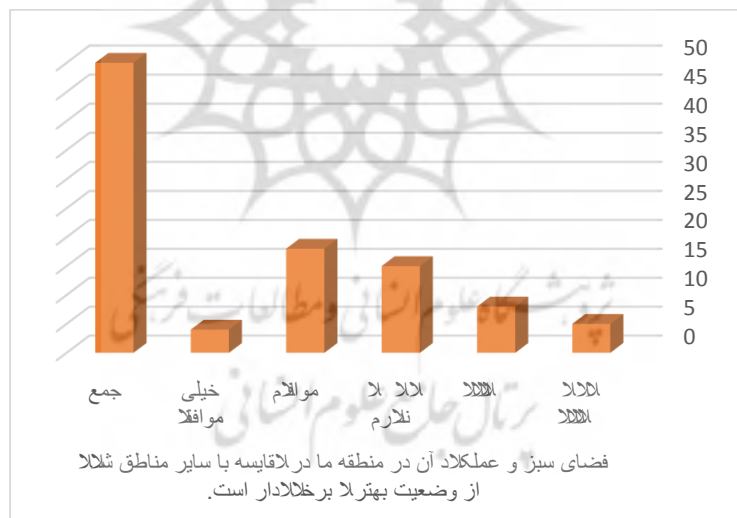
شهرداری منطقه در نظم و ارتقای فضای سبز منطقه کوشش مناسبی دارد					
کاملاً مخالفم	مخالفم	نظری ندارم	موافقم	خیلی موافقم	جمع
۱۰	۶	۸	۱۶	۱۰	۵۰

به نظرم پارک ها و فضای سبز موجود در منطقه به صورت کاملاً استاندارد و منطقی بخش شده است					
کاملاً مخالفم	مخالفم	نظری ندارم	موافقم	خیلی موافقم	جمع
۴	۱۰	۱۱	۱۷	۱۸	۵۰

فضای سبز و عملکرد آن در منطقه ما در مقایسه با سایر مناطق شهر از وضعیت بهتری برخوردار است.					
جمع	خیلی موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملا مخالفم
۵۰	۴	۱۸	۱۵	۸	۵

نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات

با توجه به رشد روز افزون شهرنشینی که ساختار اکولوژیکی شهرها را دستخوش تغییرات وسیعی نموده است، نیاز به ایجاد و توسعه ی فضاهای سبز شهری به عنوان مهم ترین تعدیل کننده های زیست محیطی شهری بیشتر اهمیت پیدا کرده است. مهمترین اثر فضای سبز شهری، کارکردهای زیست محیطی آن هاست. توسعه فضای سبز باید بر اساس نگرشی صحیح به نیازهای زیست محیطی و اجتماعی شهر و نیز امکانات و قابلیت های شهر صورت گیرد. فضای سبز پایدار، از نظر کمی و کیفی متناسب با حجم فیزیکی محیط، نیازهای جامعه

محلی و شرایط اکولوژیکی منطقه (شهر) می باشد. تدوین سیاست های توسعه فضای سبز باید بر اساس توسعه پایدار و ارتقای بهره وری منابع باشد. شناسایی شرایط اکولوژیکی و اقلیمی، منابع آب، کیفیت خاک، ساختار جمعیتی و ارزش های حاکم بر جامعه محلی، و برنامه ریزی توسعه فضای سبز طبق آن ما را در رسیدن به توسعه پایدار فضای سبز شهری یاری می کند. ساز و کار مدیریت فضای سبز شهری امری بسیار ظریف، مهم و حیاتی است لازمه حفظ و توسعه پایدار فضای سبز شهری، داشتن برنامه ها و خط مشی های صحیح است. برای جلوگیری از موازی کاری، ارائه خدمات مطلوب به شهروندان و گام نهادن در مسیر توسعه پایدار فضای سبز شهری، مدیریت یکپارچه شهری الزامی است. تدوین یک استراتژی مدیریت یکپارچه شهری، مدیریت شهری را برای دستیابی به توسعه پایدار فضای سبز شهری کمک می کند. توسعه فضای سبز زمانی می تواند مفید واقع شود که در رابطه با دیگر کارکردهای شهری باشد. با توجه به این پژوهش می توان گفت که مدیریت یکپارچه شهری یک عامل تاثیر گذار در توسعه پایدار فضای سبز شهری است. مدیریت یکپارچه شهری به مدیران شهری در بالا بردن سطح توسعه پایدار فضای سبز شهری و افزایش رضایت محلی و همچنین رضایت دیگر استفاده کنندگان مانند گردشگران با کمترین آسیب محیطی یاری می رساند. مدیریت یکپارچه شهری باعث کاهش اثرات منفی توسعه شهری و در نتیجه رسیدن به فضای سبز پایدار می شود. جایگاه مدیریت یکپارچه شهری در اداره شهر، میزان رسیدن به توسعه پایدار فضای سبز شهری را مشخص می کند. هر چه بین مدیران شهری و مردم محلی و دیگر ذینفعان توسعه شهری ارتباط و هماهنگی بیشتری برقرار شود، امکان دستیابی به توسعه پایدار فضای سبز شهری بیشتر خواهد بود. در بحث مدیریت یکپارچه شهری مشارکت تمامی سازمان ها، ادارات و نهادهای دولتی و غیر دولتی شهر و شهروندان ضروری است. فعالیت های موازی نباید صورت گیرد، همکاری و هماهنگی بین تمامی ذینفعان و مدیران شهری در توسعه باید ایجاد شود. هماهنگی به این معنی که منافع تمامی ذینفعان در نظر گرفته شود، بخشی برای دستیابی به منافع بیشتر منافع بخش های دیگر را نادیده نگیرد. مثلا در توسعه فضای سبز در شهری که محدودیت منابع آبی دارد، نباید صرفا برای زیباسازی محیط از گیاهان و گل هایی که به آب زیاد نیاز دارند استفاده کرد و دیگر طرح های توسعه شهری را با محدودیت مواجه کرد. هماهنگی بین مدیران سازمان هایی مانند سازمان های تامین کننده آب و انرژی، شهرداری، محیط زیست، بخش خصوصی، مردم محلی، سازمان های مردم نهاد و ... برای جلوگیری از اجرای طرح های نامناسب ضروری است. در مدیریت یکپارچه شهری، تمامی ذینفعان توسعه شهری برای دستیابی به فضای سبز پایدار با هم هماهنگ بوده و هر بخش مسئولیتی را به عهده می گیرد. در این همکاری و هماهنگی، هر بخش مسئولیتی دارد و منافع تمامی ذینفعان از افراد محلی تا سازمان های بزرگ در نظر گرفته می شود. مسئولیت هایی مانند تامین بهداشت و نظافت توسط شهرداری، تامین منابع آب کافی و پایدار توسط سازمان تامین کننده آب برای یک طرح توسعه فضای سبز (اگر طرح توسعه مناسب تشخیص داده شد)، تامین روشنایی مناسب و پایدار توسط سازمان تامین کننده انرژی، مشارکت انجمن های محلی،

مشاوره ی سازمان های مربوط به محیط زیست و منابع طبیعی. به طور کلی مواردی که به ما در مدیریت یکپارچه شهری در جهت توسعه پایدار فضای سبز شهری کمک می کنند عبارتند از:

- هماهنگی و همکاری بین تمامی سازمان هایی که در مدیریت شهر نقش دارند (شهرداری ها، نیروی انتظامی، فرمانداری ها، شورای شهر، سازمان های مردم نهاد، سازمان های تامین کننده آب و انرژی، سازمان محیط زیست و ...)

- بهره برداری مناسب و مطلوب از فضاهای سبز (مدیریت شهری با در اختیار داشتن ابزارهای لازم قانونی و اجرایی می تواند نقش مهمی در این زمینه ایفا نماید. مثلا با ایجاد امکانات فرهنگی و ورزشی، ایجاد امکانات پذیرایی، سالم سازی فضاها، پیاده سازی سرویس های بهداشتی، ایجاد مکان هایی برای استراحت با توجه به نوع فضاهای سبز)

- مطالعه تجربه سایر شهرها در توسعه فضاهای سبز

- ایجاد واحد دقیق و پژوهش در درون سازمان مسئول فضای سبز شهری

- تعامل با مراکز تحقیقاتی و دانشگاه ها

- برنامه ریزی کاربری زمین (یکی از ابزارهای مدیریت شهری برای برنامه ریزی شهری درباره طرح های توسعه ای برنامه ریزی کاربری زمین است). برنامه ریزی کاربری زمین یا آمایش سرزمین عبارت است از تنظیم رابطه بین انسان، سرزمین و فعالیت های انسان در سرزمین به منظور بهره برداری درخور و پایدار از جمیع امکانات انسانی و فضایی سرزمین در جهت بهبود وضع مادی و معنوی اجتماع در طول زمان. در برنامه ریزی کاربری زمین به منابع جمعیتی (جمعیت منطقه، نیروی کار)، منابع طبیعی، ساختار اجتماعی و فرهنگی منطقه نیز باید توجه کرد

- جلب سرمایه گذاری بخش خصوصی و فراهم کردن امکانات و ابزارهای تشویقی

- اطلاع رسانی به مردم محلی درباره طرح های توسعه فضای سبز

پروژه گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

منابع و مآخذ

- اکبر پور، سراسکان رود، محمد، «بررسی کاربری فضای سبز (پارک‌های شهری) از دیدگاه برنامه‌ریزی شهری (نمونه موردی: منطقه یک شهرداری تبریز)»، ماهنامه شهرداری‌ها (سومین همایش ملی فضای سبز و منظر شهری)، شماره ۲۷، صص ۴۳ - ۵۳، تهران، ۱۳۸۸.
- افضل‌لی، کورش، عبدالهی، حسین، (۱۳۹۱)، «بررسی، نقش و اهمیت فضای سبز در شهرها امروز»، دومین همایش ملی پژوهش‌های کاربردی در ((جغرافیا و گردشگری)).
- بیژن زاد، محمدرضا، (۱۳۶۹)، «بررسی فضای سبز شهر تهران»، چاپ اول، واحد انتشارات بخش فرهنگی دفتر جهاد دانشگاهی، تهران.
- بهرام سلطانی، کامبیز، (۱۳۹۴)، «مجموعه مباحث و روش‌های شهرسازی، جلد دو محیط‌زیست»، چاپ دوم، انتشارات شهیدی، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران.
- برک پور، ناصر؛ (۱۳۸۳) برنامه ریزی شهری؛ اقتدارگرا و آمرانه یا مردم سالار و مشارکتی؛ آبادی؛ شماره ۴۱ و ۴۰.
- پورجعفر، محمدرضا؛ اردستانی زهرا (۱۳۸۷)، جایگاه مشارکت مردمی در ساماندهی بافت‌های فرسوده شهری، اولین همایش بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده شهری، مشهد.
- ترنر تام؛ شهر مانند چشم انداز؛ فرشاد نوریان؛ تهران؛ شرکت پردازش و برنامه ریزیشهری با ۱۳۷۶.
- جوانمردی، پروانه، (۱۳۹۹)، عوامل ایجاد فضای سبز شهری و تاثیر آن بر سلامت عمومی شهروندان، ششمین کنفرانس بین المللی مهندسی محیط زیست و منابع طبیعی.
- حسینی، سید علی، (۱۳۸۲) روشهای مشارکت شهروندان در طرحهای توسعه شهری (شهررشت)، پایان نامه دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تربیت و مدرس، تهران.
- حسینی، سیدعلی: راهنمای جامع ساخت و ساز در شهرهای استان گیلان، ایلیا؛ ۱۳۸۱.
- حکیمی پور، ابوالقاسم؛ تصمیم گیری در مدیریت، چاپ دوم؛ مشهد؛ آستان قدس؛ ۱۳۷۷.
- داوری فرزانه مشارکت مفاهیم و اصول کاربردی در برنامه ریزی، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه؛ (۳) (۱)؛ ۱۳۷۱.
- دبیرخانه شورای عالی شهرسازی و معماری ایران؛ مقررات شهرسازی و معماری طرح های توسعه و عمران مصوب شورای عالی... تهران؛ چاپ پنجم؛ ۱۳۷۹.
- رجبی، آذیتا (۱۳۹۰)، شیوه های مشارکت شهروندی در فرآیند های توسعه ی شهری، فصل نامه جغرافیایی آمایش محیط، شماره ۱۲، صص ۱۱۶ - ۱۰۱.
- شیرزاده، جواد و خسروانی، فرهاد، (۱۳۹۹)، بررسی کارکردهای فضای سبز شهری و نقش مشارکت مردمی در توسعه آن، دهمین همایش سراسری کشاورزی و منابع طبیعی پایدار.
- شیوندی، نریمان، ۱۳۹۹، بهترین روش مدیریت شهری با روش ها و مبانی شهرسازی.

Peris, J. & Calabuid, C .2011. scutinizing the link between participatory governance and urban environmental management, the experience in Arequipa during 2003-2006, Habitat international, No, 35, PP: 84-92. No, 2.

